

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора педагогічних наук, професора
Гуменюка Сергія Васильовича
на дисертацію ЧЕНЬ Жунхао
«Формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної
культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання»,
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження та зв'язок із відповідними програмами, планами, темами. Зважаючи на сучасні виклики з якими зіткнулася освітня система вищої школи й умови навчання під час пандемії Covid-19 та воєнного стану в Україні, важливого значення набуває якість фахової підготовки майбутніх педагогів у ЗВО в умовах змішаного навчання. Нова українська школа потребує компетентного фахівця, умілого організатора й управлінця, який зможе виконувати на належному рівні свої професійні обов'язки. Тому важливе значення для професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема й вчителів фізичної культури є оволодіння ними управлінською компетентністю, пов'язаною із професійним управлінням та з розширенням майбутнього досвіду управлінської діяльності.

Здобуття управлінської компетентності у ЗВО дозволяють їм вирішувати реальні педагогічні та управлінські проблеми, уміло управляти процесом з фізичного виховання школярів на уроках фізичної культури, здійснювати мотивацію та оцінку рівня досягнень учнів, використовуючи різні форми контролю й методи навчання та критично проводити аналіз власних управлінських рішень у сфері фізичної культури. Сформована у процесі професійної підготовки управлінська компетентність є здатністю майбутнього вчителя фізичної культури належним чином вирішувати складні, як освітні, так і організаційно-управлінські завдання.

Актуальність проблеми формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання, спрямованість на її удосконалення підтверджує потребу в дослідженні цього феномену, а також аргументують доцільність його вивчення, теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов у підготовці даних фахівців. Власне, на розв'язання цього наукового завдання й спрямоване дисертаційне дослідження ЧЕНЬ Жунхао.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідної роботи кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету «Професійне зростання педагога освітнього закладу: засадничі,

теоретико-технологічні та практико-зорієнтовані аспекти (номер державної реєстрації 0121U110855). Тему дослідження затверджено на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 6 від 19.12. 2024 р.).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертантом на підставі вивчення великого об'єму наукових джерел та узагальнення теоретичного та емпіричного досвіду науковців здійснено аналіз професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання. З аналізу дисертаційної роботи стає очевидним, що дисертант дослідив змістову сутність наукових дефініцій «фізична культура у сфері освіти», «майбутній вчитель фізичної культури», «компетентність», «управлінська компетентність», «професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до управлінської діяльності», «змішане навчання». Цінним доробком вважаємо визначення компонентів, уточнення критеріїв, показників та встановлення рівнів сформованості управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Заслужують на схвалення напрацювання автора щодо особливостей формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інформаційно-комунікаційних технологій. До найбільш суттєвих наукових результатів відносимо також виявлення, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Нові факти, одержані здобувачем. У дисертаційній роботі вперше теоретично і методично обґрунтовано педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання (створення мотиваційно-ціннісного освітнього середовища; спрямованість дисциплін професійної підготовки на управлінську діяльність; використання фахово-зорієнтованих ситуацій у процесі підготовки; стимулювання самоосвітньої діяльності) й розроблено практичні шляхи їхнього впровадження в межах викладання освітніх компонент професійної та практичної підготовки, проведення занять факультативу та авторської Програми.

Дисертантом розроблено та науково обґрунтовано структурно-функціональну модель формування у майбутніх вчителів майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання управлінської компетентності, як сукупність стратегічного (включає соціальне замовлення на педагогів-управлінців, мету, завдання, наукові принципи дослідження), концептуально-методичного (входять наукові підходи, змістово-управлінське наповнення дисциплін професійного циклу, педагогічні умови, технологічне забезпечення навчання здобувачів освіти, програму факультативу «Управлінська компетентність як важлива складова професійного становлення

педагога») та критеріально-діагностичного (містить компоненти, критерії, рівні сформованості управлінської компетентності) блоків, які враховують динамічно-змінні вимоги.

Обґрунтовано критерії (особистісний, знаннєвий, діяльнісний та рефлексивний) і рівні (високий (досконалий), достатній (оптимальний), задовільний (продуктивний), низький (базовий)) сформованості управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання.

Подальшого розвитку набули змістове наповнення професійної підготовки в межах формування у майбутніх вчителів фізичної культури управлінської компетентності у закладах вищої освіти, розширено набір форм і методів організації освітнього процесу у площині формування даної компетентності у здобувачів вищої освіти в умовах змішаного навчання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та публікацій ЧЕНЬ Жунхао дає підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених автором результатів. Вивчення джерельної бази (460 найменувань) забезпечило можливість для всебічного аналізу предмету дослідження та формулювання відповідних висновків. Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені комплексним аналізом значної кількості джерел; використанням відповідних методологічних підходів до дослідження формування у майбутніх вчителів фізичної культури управлінської компетентності у закладах вищої освіти та комплексу взаємопов'язаних наукових методів з метою розв'язання визначених завдань і досягнення мети дослідження; ефективним впровадженням матеріалів та результатів дослідження у роботу закладів системи вищої освіти України.

Науковий апарат, викладений у вступі, дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання досліджуваної проблеми. Дисертацію підготовлено на належному науковому рівні. Дисертант володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, рисунки і додатки, які доповнюють основний зміст дисертаційної роботи та візуалізують ключові положення. Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти й основні положення. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертанта у науково-практичних конференціях різного рівня.

Значення одержаних результатів для науки і практики. Ретельний та всебічний аналіз дисертаційного дослідження ЧЕНЬ Жунхао уможливив виокремлення найбільш суттєвих наукових результатів, що мають теоретичне і прикладне значення для педагогічної науки і практики.

Теоретичне й практичне значення представлених у дисертації результатів підтверджується аналізом теоретичних основ формування управлінської компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання, розробленням діагностичного інструментарію для виявлення рівнів сформованості управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичної культури у закладах вищої освіти. Практичне значення дослідження полягає в розробці й упровадженні в освітній процес ЗВО авторської Програми формування управлінської компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання шляхом внесення змін до змісту певних тем навчальних дисциплін «Педагогіка» та «Теорія і методика фізичного виховання» (спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура), бакалаврський рівень) та посилення між ними міждисциплінарних зв'язків; авторського факультативу «Управлінська компетентність як важлива складова професійного становлення педагога», який запроваджено та зреалізовано у межах самостійної роботи бакалаврів фізичної культури у закладах вищої освіти; комплексу інтелект-карт для інформаційної підтримки вивчення дисципліни «Педагогіка» з метою наочної схематизації внутрішньо-дисциплінарного та міждисциплінарних зв'язків.

Основні положення і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані під час фахової підготовки майбутніх вчителів у закладах вищої освіти, зокрема у процесі розробки навчально-методичного забезпечення з формування управлінської компетентності педагогів та створення освітніх компонентів із розвитку управлінських умінь, навичок і здібностей майбутніх вчителів фізичної культури. У подальшому запропоновані матеріали дослідження можна використати у наукових дослідженнях, проведенні науково-методичних семінарів, адаптувати та впровадити у систему післядипломної підготовки та процес саморозвитку й самоосвіти практикуючих вчителів фізичної культури.

Підтвердження достовірності зроблених висновків під час рецензування дисертаційної роботи знаходимо у документах, які підтверджують впровадження результатів дослідження в освітній процес фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, зокрема Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка про впровадження № 34/25 від 26.08.2025 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка про впровадження № 01-15/1707 від 23.09.2025 р.), Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (довідка про впровадження № 3236/01-14 від 25.09.2025 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Основні ідеї, матеріали, положення та висновки дисертаційної роботи можуть

бути використані з метою виконання подальших наукових розвідок, присвячених вивченню управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти; у процесі розробки навчальних, навчально-методичних посібників, підручників, нових навчальних курсів, методичних рекомендацій щодо використання результатів, викладених на сторінках дисертаційної роботи, в освітній практиці закладів вищої освіти України.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечується логічною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту праці відповідає розв'язанню завдань дослідження для досягнення його мети. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки й узагальнення.

У першому розділі **«Теоретичні основи формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури»** висвітлено основні дефініції дослідження фахової підготовки бакалаврів фізичної культури до професійної діяльності. Розглянуто сутнісну та змістову характеристику управлінської компетентності майбутніх бакалаврів фізичної культури. Проаналізовано професійну підготовку майбутніх вчителів фізичної культури до управлінської діяльності в умовах змішаного навчання. Визначено особливості формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

У другому розділі **«Обґрунтування педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури в умовах змішаного навчання»** представлено методологічне підґрунтя формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. На основі виконаного аналізу обґрунтовано компоненти, критерії, показники і рівні формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Представлено механізми впровадження педагогічних умов для підвищення результативності процесу формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти. Розроблено й описано структурно-функціональну модель формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури за змішаного навчання у закладах вищої освіти»** представлено результати

діагностування стану сформованості управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти. Висвітлено специфіку організації і методику проведення формувального етапу експериментального дослідження з формування управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичної культури у закладах вищої освіти, а також інтерпретацію результатів експериментального дослідження.

Повнота викладу основних результатів дисертації. Наукові результати та основні положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у 13 публікаціях автора (11 статей – одноосібні), з яких 6 відображають основні наукові результати дисертації (усі публікації у наукових фахових виданнях України категорія «Б»), 7 – апробаційного характеру, які опубліковані в збірниках тез й матеріалах конференцій та інших виданнях.

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації). За результатами перевірки й аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Виявлені текстові збіги (цитування) мають відповідні коректні посилання на всі використані в роботі джерела інформації. Посилання на наукові літературні джерела й нормативно-правові акти оформлені дисертантом належним чином. Робота визнається самостійністю та не має ознак плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення одержаних результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. На нашу думку, у роботі доречно було б використати професіограму учителя фізичної культури із подальшим аналізом значення управлінської компетентності у професійній діяльності.

2. На нашу думку, дисертант недостатньо уваги приділив аналізу закордонного досвіду професійної підготовки з позиції порівняльного аналізу формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. В контексті євроінтеграційних процесів доречним був би аналіз такого досвіду та можливостей його використання в системі професійної освіти в Україні в окремому підрозділі.

3. Відмічаємо, що у дисертаційному дослідженні слід було б більше уваги приділити ролі та місцю фахових дисциплін у формуванні управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури, зокрема, спортивно-педагогічних, адже саме в процесі їх вивчення майбутній фахівець формує вміння управляти колективом учнів на уроках фізичної культури та навички ефективно організовувати їх.

4. Вважаємо, що було б доцільно на основі дисертаційного дослідження розробити методичні рекомендації для викладачів, які здійснюють підготовку

майбутніх вчителів даного профілю у закладах вищої освіти, та практикуючих вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти.

Наголошуємо, що висловлені зауваження й побажання загалом не знижують цінність представленого дослідження, його науково-теоретичного й практичного значення.

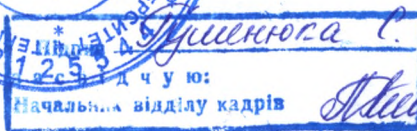
Висновок. На підставі здійсненого аналізу, з урахуванням актуальності, обґрунтованості основних положень, наявних наукової новизни, теоретичної і практичної значущості та достовірності отриманих результатів правомірно зробити загальний висновок про те, що дисертація ЧЕНЬ Жунхао «Формування управлінської компетентності майбутніх вчителів фізичної культури у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, №502 від 19 травня 2023 року, №507 від 3 травня 2024 року), та чинним вимогам до оформлення дисертацій,

Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату, що свідчать про самостійність виконання дослідження і дотримання принципів академічної доброчесності. У процесі рецензування дисертації не виявлено порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікацій, фабрикацій).

Вважаємо, що ЧЕНЬ Жунхао заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри теорії і методики
олімпійського та професійного спорту
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Сергій ГУМЕНЮК